

Verificarea programelor concurente

14 noiembrie 2011

Probleme asociate programelor concurente

Blocaj (deadlock)

Livelock (ciclare care nu produce progres util)

Starvation: inechitate în accesul la resurse
(fire de execuție care nu primesc acces; fără blocaj pe ansamblu)

Condiții de cursă (race conditions)

în particular: privind valorile datelor (data races)

Atomicitate nerespectată

instrucțiuni sursă simple (++) pot fi neatomice în cod mașină
sau: atribuiri pe dimensiuni de mai multe cuvinte de memorie

Condiții de cursă pentru date (data races)

Se întâmplă când două fire de execuție accesează o variabilă și cel puțin un acces e de scriere
cele două fire nu folosesc vreun mecanism explicit de sincronizare

Analiza condițiilor de cursă e complicată de *reordonări într-un fir de execuție* (prin optimizări de compilator)

init: $x = 0$; $y = 0$;	Final $(r1, r2)$ posibil:	$(0, 0)$
t1: $r1 = x$;	t2: $r2 = y$;	$(1, 0)$
$y = 2$;	$x = 1$;	$(0, 2)$

Dar prin reordonare în t1 sau t2 putem obține și $r1 = 1, r2 = 2$!

Acest rezultat nu corespunde modelului de *consistență secvențială* (cu care suntem obișnuiți intuitiv):

toate accesese la memorie corespund unei *ordini totale*, și ordinea acceselor din orice fir e *ordinea din program*.

Modelul de memorie în Java

Un limbaj concurrent trebuie să aibă un model de memorie *intuitiv*, și care să *nu limiteze performanța*, restricționând optimizările.

Soluția [Manson, Pugh, Adve, PLDI'05]:

definirea unei clase de programe care sunt bine sincronizate (*data race free*), pentru care se asigură *consistența secvențială* + garanții minimale pentru restul programelor (chiar dacă sunt incorect sincronizate)

Principiul: definirea unei relații de ordine *happens-before* [Lamport] între acțiunile programului, provenind tranzitiv din:

ordonarea acțiunilor de sincronizare (între unlock și orice lock pe același monitor și între o scriere de variabilă volatilă și citirea ei) și *ordinea din program* (în cadrul firelor de execuție)

Volatile și sincronizarea

Citire variabilă *volatile*: ultima valoare scrisă în ordinea de sincronizare.

Citirea unei variabile non-volatile: poate returna orice valoare care *nu e scrisă ulterior* în *happens-before* și nu e perimată de altă scriere

Volatile și sincronizarea

Citire variabilă *volatile*: ultima valoare scrisă în ordinea de sincronizare.

Citirea unei variabile non-volatile: poate returna orice valoare care *nu e scrisă ulterior* în *happens-before* și nu e perimată de altă scriere

Atenție: *volatile* NU înseamnă *atomic*!

Condiție de cursă = accese conflictuale (r-w, w-w) neordonate prin *happens-before*. Program bine sincronizat = nu are condiții de cursă.

De ce sunt greu de verificat programele concurente?

Înțelegerea problemelor de concurență e adesea dificilă

E dificil de exercitat o anumite secvență de execuție
necesită controlarea/modificarea planificatorului/condițiilor
externe

Secvențele de eroare pot fi foarte rare (în situații complexe anume)

Condițiile de eroare sunt dificil de reprodus (“Heisenbugs”)

Explorarea exhaustivă a secvențelor de execuție e nefezabilă
(exponențial în numărul firelor de execuție / dimensiunea lor)

Tipare de erori în programe concurente

[după Farchi, Nir, Ur – IBM Haifa]

Ignorarea non-atomicității

$x = 0 \parallel x = 0x101 \Rightarrow$ posibil $x == 1$ (!!)

dacă cei doi octeți sunt scriși separat (hi din 0, low din 0x101)

Acces în două etape

chiar dacă sunt protejate, obiectul se poate schimba între...

```
lock(); idx = table.find(key); unlock();  
if (...) { lock(); table[idx] = newval; unlock(); }
```

Lacăt omis / greșit (un nou programator a uitat...)

```
t1: synchronized(o1) { n++; }      t2: n++;
```

sau

```
t1: synchronized(o1) { n++; }      t1: synchronized(o2)  
{ n++; }
```

Tipare de erori în programe concurente (cont.)

Double-checked locking: “optimizarea” inițializării la cerere

```
class Foo {
    private Helper helper = null;
    public Helper getHelper() { // evita synchronized la orice ap
        if (helper == null) // deja alocat ? se returneaza
            synchronized(this) { // sincronizare doar cand nu e nealoc
                if (helper == null) // a doua verificare e protejata
                    helper = new Helper(); // dar adresa poate fi atribui
            } // inainte de a face initializarile din construct
        return helper; // si alt fir va vedea un obiect creat incomple
    }
}
```

Problema: compilatorul e liber să facă reordonări pentru optimizare

Tipare de erori în programe concurente (cont.)

Situații presupuse imposibile (dar care se întâmplă):

sleep() folosit greșit pentru a *garanta* o întârziere

Lost Notify: se pierde când e executat *înainte* de wait:

```
t1: synchronized(o) { o.wait(); } || t2: synchronized(o)
{ o.notifyAll(); }
```

Wait neverificat: la revenire trebuie verificată condiția așteptată
(revenirea se putea întâmpla și din alte cauze)

Situații de blocare

Cod scris presupunând că secțiunea critică nu se blochează
fals, dacă codul e furnizat (eronat) de altcineva...

Fire de execuție "orfane"

dacă firul care le-a creat se termină eronat ⇒ poate duce la
blocare

Soluții pentru testarea de modul (unit testing)

Implicit, JUnit observă firul care a lansat execuția testului
⇒ nu detectează excepții în fire de execuție create ulterior

Soluție: Concutest-JUnit [Rice University]

crează/observă un *grup* de fire de execuție

avertizează dacă fire create mai rulează după încheierea firului principal (ar fi trebuit așteptate cu un `join ...`)

poate insera întârzieri arbitrare ⇒ generează alte secvențieri

Soluții: testare la nivel de sistem

Ideea: crearea de variație în planificarea firelor de execuție

ConTest [IBM Haifa]

instrumentează programul (`sleep()`, `yield()`, etc.)

sau simulează întârzieri/pierderi de mesaje

⇒ variație aleatoare în planificare

măsoară acoperirea raportată la toate planificările posibile

CHES [Microsoft Research]

captează funcții de sincronizare

generează *systematic* execuții cu planificări noi

în ordine crescătoare a nr. de întreruperi (preemptions)

poate *reproduce* execuțiile generate

Eraser: detectarea condițiilor de cursă

Combină analiza dinamică și statică

prin analiza unei execuții determină erori potențiale în altele
reține lacătele deținute de fiecare fir de execuție

încearcă să deducă ce lacăt protejează fiecare obiect partajat

init: $C(v) = all\_locks;$ // pentru fiecare variabilă v

access: $C(v) = C(v) \cap locks\_held(t);$ // la acces în firul t

if $C(v) = \emptyset$ warning(); // acces neprotejat!

Extins, poate distinge între lacăte pentru citire și scriere, urmărind starea fiecărei variabile (virgin, exclusive, shared, shared-modified)

Algoritm conservator, poate da alarme false pentru programe corecte (care nu asociază o variabilă cu un lacăt unic pe întreaga execuție)

High-level data races

[Artho, Havelund, Biere 2003]

Erori: când *granularitatea* variabilelor protejate variază:

```
void swap() {  
    synchronized(this) {  
        lx = c.x;  
        ly = c.y;  
    }  
    synchronized(this) {  
        c.x = ly;  
        c.y = lx;  
    }  
}  
  
void reset() {  
    synchronized(this) {  
        c.x = 0;  
    }  
    synchronized(this) {  
        c.y = 0;  
    }  
}
```

Accesul la membri e sincronizat, dar swap și reset pot să interfereze!

⇒ Analiză nu doar dpdv al variabilelor (ce lacăte le protejează)
dar și dpdv al lacătelor (ce mulțimi de variabile acoperă fiecare)

Java Pathfinder [NASA]: verificare prin model checking

Un sistem de verificare prin explorare completă a programului simulează nedeterminismul printr-o mașină virtuală proprie care permite alegerea alternativelor de planificare la fiecare pas și revenirea la cele neexplorate încă (vezi: backtracking)

Permite verificarea (pornind de la bytecode)
situațiilor de blocaj
condițiilor de excepție
asertiunilor din cod

Limitat la programe mici (10 kloc): “explozia spațiului stărilor”
dimensiunea stărilor memorate (nr. variabile în program)
numărul de execuții posibile (exponențial în nr. threads)